

Kwartaalschrift van de Historische Vereniging Old Reurle

Opgericht 15 februari 1984
jaargang 23 nummer 3(3de kwartaal 2006)

VAN DE VOORZITTER

De vakanties zijn begonnen als ik dit schrijf en de zomer doet haar uiterste best om alle records te breken. De verhalen over de hete zomers van vroeger zullen nu ook wel weer uit de kast worden gehaald. Zo hebben wij elkaar veel te vertellen onder een parasol of een grote boom.

In "Onder de Kroezeboom", die een extra inlegblad heeft met advertenties, waarvoor onze dank, vertellen wij u dat wij op vaderdag nog hebben gestaan bij de werktuigen om uitleg te geven aan de bezoekers. De kas was die dag open. Inmiddels is de boekenbeurs, bij Annie's Cactus Oase in de kas, al weer geweest.

De braderie benutten wij ook om ons boek Van 1900 tot Berkelland weer te promoten.

De voorinschrijvingen lopen goed. Hebt u nog niet besteld? Doe dit dan zo spoedig mogelijk. Het scheelt u € 5.00 en uw naam kan worden vermeld in het boek. Het is ook een prachtig kado om te geven aan iemand met Sinterklaas of met Kerst.

Het winterprogramma is bekend en het beloven weer mooie avonden te worden. Zoals in de vorige Kroezeboom vermeld stond, beginnen wij de eerste avond met een korte ledenvergadering.

De heer Gerrit Kleijn Winkel gaat verhuizen naar Zelhem en hij laat het archief in Ruurlo achter. Dit wordt voorlopig opgeslagen bij Mevr. Reina Greupink-Wolsink. Zie de wijzigingen hiervoor in "Onder de Kroezeboom" op de laatste pagina.

De werktuigengroep zal binnenkort bijeen komen om een en ander nog eens op een rij te zetten om alles optimaal te kunnen laten zien, te onderhouden, aangeboden werktuigen te beoordelen enz. Hierover kunt u in de volgende "Onder de Kroezeboom" meer lezen.

Tot de volgende keer.
Dinant Chr. Weenk, voorzitter.

VAN HET SECRETARIAAT

De eerste Kroezeboom in het nieuwe seizoen.

Op 11 oktober 2006 zal voorafgaande aan de dia-avond een extra algemene ledenvergadering worden gehouden. Aanvang 20.00 uur precies.

Agendapunt: benoeming bestuurslid, functie penningmeester in verband met het overlijden van dhr. Ap Flierman.

Door het bestuur is kandidaat gesteld de heer J.H. Holtslag.

Tegenkandidaten kunnen tot de vergadering worden ingediend bij de secretaris.

Verder is het winterprogramma weer gereed, u kunt het lezen in deze Kroezeboom.

Leo Besselink, secretaris

Notulen algemene jaarvergadering

Notulen van de algemene jaarvergadering
d.d. 8 maart 2006.

Aanwezig waren 35 personen incl. bestuur.

1. Opening:

door waarnemend voorzitter Bert Kettelerij.

- Bert memoreert Martin Kok, onze overleden voorzitter.
- Informatie over de voortgang van het boek "100 jaar Ruurlo".
- Oproep voor kopij in de Kroezeboom van de leden.

2. Ingekomen stukken:

- Reisje op 11 mei moet wat aangepast worden, in verband met de openstelling van de kastelen.

Begraafplaats Ruurlo.

- Er is een gesprek geweest van Old Reurle met de gemeente Berkelland inzake de ruiming van oude graven.
- Old Reurle zal helpen met de werkzaamheden, samen met de gemeente Berkelland.
- De oude grafstenen worden samengevoegd tot een monument; op de graven komt een laag aarde. Bert vraagt wie er wil helpen; er geven zich ca 5 personen op.
- Wie nog wil helpen kan dit laten weten aan het bestuur.

3. Jaarverslag secretaris:

wordt goedgekeurd.

3a. Jaarverslag Archeologische Werkgroep:

Wordt voorgelezen door Ineke Brinkhuis en goedgekeurd.

4. Jaarverslag penningmeester :

Wordt toegelicht door Ap Flierman en goedgekeurd.

5. Verslag van kascontrole commissie :

Dhr. C. Vredeveld deelt mee dat de administratie in orde is bevonden, met dank aan de penningmeester.

6. Benoeming nieuw reservelid kascontrolecommissie

Dhr. J. Meyer stelt zich beschikbaar.

De boeken zullen in 2007 gecontroleerd worden door dhr. A. Lammers en dhr. H. Halfman.

Dhr. J. Meyer is reservelid.

7. Bestuursverkiezing:

Mw. Reina Greupink en Leo Besselink worden herkozen voor een nieuwe periode als bestuurslid.

Dhr. D. Chr. Weenk wordt gekozen tot bestuurslid als vervanger van Martin Kok. Dhr. Weenk wordt tevens de nieuwe voorzitter van de Historische Vereniging Old Reurle.

8. Rondvraag:

Ap Flierman deelt mee dat het bestuur besloten heeft om aan Koninklijke muziekvereniging Sophia's Lust een bijdrage te geven van € 0,50 per lid voor het uniformfonds, een bedrag van € 212,50.

Frans Kok : vraagt informatie over het voormalige waterschapsgebouw aan de Barchemseweg. Bert antwoordt dat het bestuur al aan de gemeente Ruurlo heeft gevraagd om de voorgevel te behouden; we zullen ons daarvoor inzetten als het tot afbraak komt.

Dinant Weenk dankt het bestuur en de leden voor het vertrouwen in hem gesteld om hem als bestuurslid en voorzitter te benoemen. De geplande dialezing komt te vervallen i.v.m. ziekte.

Dhr. B. Tragter zal enkele films vertonen o.a. over de Berkel in de Achterhoek en Duitsland.

Voor accoord: voorzitter
secretaris:

Winterprogramma Old Reurle 2006-2007

11 oktober 2006:

De heer **W. Knoop**, Arnhem.

Dialezing: "Passende gebouwen in het Achterhoekse landschap". Hoe bouwen we onze graansilo's, schuren, stallen enz. zó dat ze niet misstaan in het landschap?.

8 november 2006:

De heer **Eric van der Kuijl**, archeoloog.

Lezing en film: De archeologie van de Achterhoek met speciale aandacht voor Ruurlo.

13 december 2006:

De heer **A.C. Broere**

Lezing: "winteraardigheden en winterarigheden" een historische reis door schaatsland; klankbeeld-schaatsen en verhalen van schaatsen.

10 januari 2007:

De heer **J. Berends**

Dialezing: "Adel en boerenadel in de Achterhoek"

De heer Berends neemt ons mee , op zijn bekende wijze, langs Verwolde en langs de Scholtenboerderijen rond Winterswijk.

14 februari 2007:

De heer **L. Fraanje**

Dialezing: De Veluwe in het voetspoor van de bekende schrijver Jac. Gazenbeek.

14 maart 2007:

19.30 uur algemene ledenvergadering !!!

De heer **H.J. Saaltink**

Dialezing: "Planten van Overzee" de VOC, exotische gewassen en oranje-riën.

Alle lezingen beginnen om 20.00 uur in zaal De Luifel te Ruurlo.

Persbericht

11^e Oostgelderse Contactdag 2006 voor Genealogie, Boerderij- en Streekgeschiedenis

Gel-
der-
land
1900
2000

Op zaterdag 16 september 2006 wordt in Groenlo de 11^e Oostgelderse Contactdag voor Genealogie, Boerderij- en Streekgeschiedenis gehouden. De derde zaterdag in september in Groenlo! Traditiegetrouw de dag van de Oostgelderse Contactdag.

Op deze Contactdag kunnen mensen die zich bezig houden met genealogie, boerderij- en streekgeschiedenis in Oost-Gelderland zien wat voor informatie op dit gebied allemaal beschikbaar is. Ook kunnen de bezoekers op ongedwongen wijze met elkaar in contact komen om informatie uit te uitwisselen.

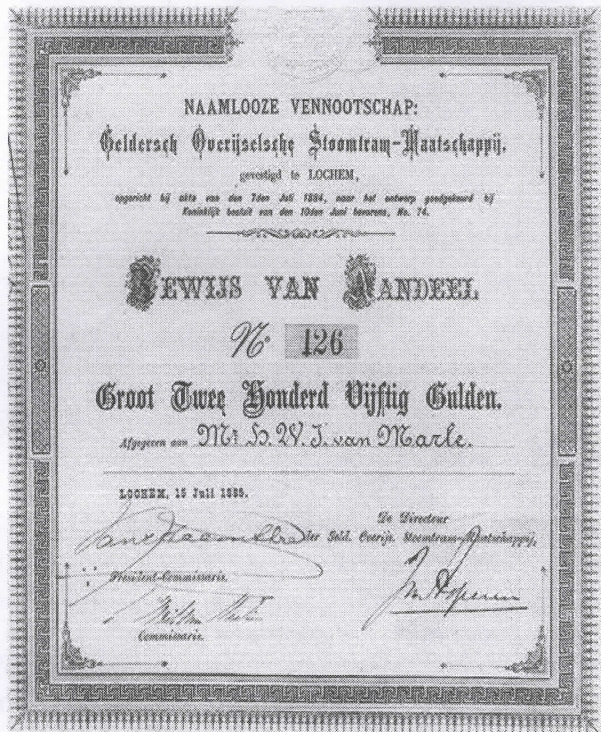
Deze 11^e Contactdag staat in het teken van het "Festival Gelderland 1900 – 2000". Dit Festival besteedt speciale aandacht aan de cultuurhistorische waarden van de 20^e eeuw in Gelderland.

Een kenmerkende ontwikkeling in deze periode was de opkomst van de zuivelindustrie. Nagenoeg elk dorp heeft een zuivelfabriek gekend. Op de Contactdag is er een presentatie en expositie over de geschiedenis van de zuivelindustrie in de 20^e eeuw in Gelderland.

Als standhouders zijn op deze Contactdag aanwezig genealogische verenigingen, oudheidkundige en cultuurhistorische verenigingen, uitgevers op het gebied van (streek)geschiedenis, archieven; bibliotheken; aanbieders van genealogische computerprogramma's, antiquariaten enz.

Op deze Contactdag treft u standhouders uit Nederland aan maar ook enkele uit het Duitse grensgebied.

Ook is er weer aandacht voor hoe internet als bron van informatie gebruikt kan worden bij genealogisch onderzoek.

Aandeel der Geldersch Overijsselsche Stoomtram- Maatschappij

De Contactdag wordt gehouden in het Cultureel Centrum "De Bron", de voormalige kerk op de hoek Buitenschans - Ruurloseweg. Bezoekers zijn welkom van 10.00 tot 16.00 uur. De toegang is evenals de vorige keren weer gratis.

Deze Contactdag wordt gezamenlijk georganiseerd door de volgende organisaties:

- Oudheidkundige Vereniging Groenlo;
- Vereniging voor Oudheidkunde te Lichtenvoorde;
- Nederlandse Genealogische Vereniging, afdeling Achterhoek en Liemers;
- Oostgelderse Stichting voor Genealogie en Boerderijonderzoek (OSGB);

Voor inlichtingen over deze Oostgelderse Contactdag kunt u terecht bij de voorzitter van de Werkgroep Jos M.G.Lankveld, tel. 0481-373478 (e-mail: lankveld.josmg@planet.nl) of Johan Hiddink, tel. 0318-618618 (e-mail: jenghiddink@hetnet.nl).

Cichorei

Vroeger dronken de leu vake koffie surogaat omdat veur den gewonen man den koffie neet te betalen was. De meiste leu kent nog wah den kniep af, of Schaarsköttel, dat wodden eneumd naor den Borkelosen fabrikant der van.

Tegenwoordeg kömp dah grei neet meer veur; of ie mot den Buisman den deent um den koffie ne wat pitteger smaakjen te geven nemmen.

Den cichorei as koffievervanger is ne uutvinding van twee Franse dokters, te wetten Harpong en Brunau in 1775. Deurdats Napoleon 't continentale stelsel in voeren, wodden eur uutvinding pas van belang en in heel europa wodden der cichorei ekweekt .

Um der koffiesurogaat van te maken wodden 't eerste jaar zowal den bleujstengel as den bloomknop der uut ehaalt. Den ondergronds pen-wortel wodden door deur lekker dikke en vlezeg. Eenmaal riepe wodden ze e-oogst, ewassen en esnejen. Woornao 't grei in grote trommels umsgeweer 12 uur edreugt wodden. An 't ende van dissen behandelink was ter nog maor ne kwart van 't oorspronkeleke gewichte aover. Disse gedreugde wortels wodden now ereusterd, emalen en vermengd met zo'n 1 tot 5% eerdnöttenöllie (zeg maor öllie van apenötjes), hier kreeg 't ne betteren smaak

van, doornao wodden 't veur de kleure wat vochteg emaaft.

Aj 't grei langdureg gebruiken mos 't slech veur den spijsvertering waen. 't Af esnejen loof wodden völle as veevoer gebruikt, vandoor de name zwijneslaot, dee wat leu der an gavven .

Tegenwoordeg is dah meer bekend as Brussels lof of witlof en geve wie 't beslist neet an de 'zwijnen'!

Ok de name hemelslöttel droog 't wah. Dah is trugge te voeren op ne sage, den as volgt geet.

Ens leet Petrus bie 't sluten van de hemelpoorte zienen slöttelbos vallen.

Dee dinger klettern helemaols naor ondern tot op de eerde. Ne engel wodden der op uut-estuurt um ze veur um op te halen. Op de plekke woor as dee slöttels toevallen wazzen greujden naoderhand prachtege planten, met blomen zo blauw as den hemel zelf. Van door de mooie name: Hemelslöttel...

Den cichorei eure blome wis altied naor de zunne, woor deur e op wat plaats an-eduud wodt met de name: Waegenwachter.

Nog völle meer namen hef e, maor 't zol te völle wodden um dee en de legendes dee der an verbonden bunt in ne kort artikel samen te vatten.

Doorumme lao'k 't dit maol bie den cichorei as pee-koffie.

Wim Bluemers

Dafje met "het pientere pookje"

Reclame uit 1958

“De lekker eten winkel”
Keurslagerij Kuenen

“Slagerij van het jaar”

Dorpsstraat 66, Ruurlo

www.lekkeretenwinkel.nl

Hypotheeken én voordelige
verzekeringen onder één dak
Natuurlijk bij Univé Oost!

Onze hypotheekvoordelen:

- Lage rentetarieven
- Keuze uit een breed assortiment van hypotheeken
- Snelle verwerking van uw aanvraag
- Sluit aan op uw wensen en mogelijkheden

Onze levensverzekeringen:

- Nabestaandenplan
- Lijfrente
- Pensioen
- Uitvaart
- Beleggingen

UNIVÉ
VERZEKERINGEN

Daar plukt u de vruchten van!

Univé Oost - Telefoon (0547) 36 70 00

Markelo, Burg. de Beaufortplein 13 • Ruurlo, Stationsstraat 12
Lochem, Graaf Ottoweg 18 • Delden, Langestraat 5

www.unive.nl

OOSTERHAVE
makelaars o.z.

Woonpresentatie

Burg. de Beaufortplein 13, 7475 AG Markelo
Telefoon: (0547) 36 36 36

Stationsstraat 12, 7261 AD Ruurlo
Telefoon: (0573) 47 19 91

www.oosterhavemakelaars.nl

THOMA
MAKELAARS

THOMA & BENNINK'S
LANDERIJENBUREAU
Lochem - Gorssel

www.thoma.nl
Dé huizen-site van Oost Nederland

Exclusieve service van
Thoma Makelaars

Alle woningbrochures
online en direct te downloaden

15.000 hits per week!

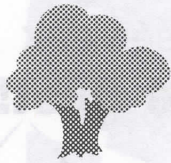
Kom naar één van onze vestigingen voor een gratis
exemplaar van één van onze brochures Harmonieus Wonen.

LOCHEM
Pr. Bernhardweg 7
T 0573 222 444
E info@thoma.nl

RUURLO
Woonwinkel
Kerkplein 20
T 0573 453 444

www.thoma.nl

LOCHEM • APELDOORN • BORCULO • BRUMMEN • DEVENTER
DOETINCHEM • EERBEEK • GORSSEL • RUURLO • RIJSSEN

Kwartaalschrift van de Historische Vereniging Old Reurle

Opgericht 15 februari 1984

jaargang 23 nummer 3 (3de kwartaal 2006)

Draagt U

Old Reurle

ook een warm hart toe,

dan hebben we hier nog ruimte

voor uw advertenties.

Neemt u hiervoor dan s.v.p. contact op

met de heer J. H. Holtslag.

Stationsstraat 10c, 7261 AD Ruurlo

telefoonnummer 0573-453904

Met de heer Berends naar de Veluwe

Het was een zonnig begin van de trip die onze vereniging op 11 mei voor de leden van Old Reurle had georganiseerd. Dus het beloofde weer een mooi dag te worden. Om 8 uur vertrok de bus richting Vorden. Het bleek dat de reis, zoals de heer Berends zich deze aanvankelijk had voorgesteld, niet gerealiseerd kon worden; er kwam dus een andere route. Via Kranenburg met zijn Heiligenbeeldenmuseum in de kerk en Wientjesvoort, waar nu nog problemen zijn met een "gestolen?" bel, en Vorden, kwamen we bij het Suideras.

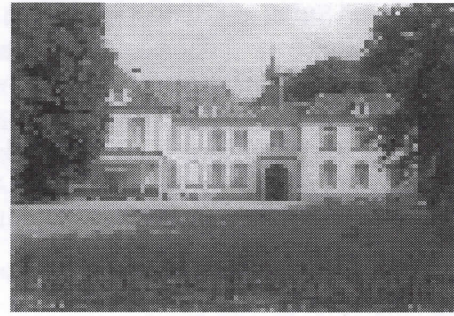

Het Suideras

Ook dit was eens het bezit van de Van Heeckerens. Later werd het eigendom van Van der Heyden. Hier heeft een van onze grote staatslieden gewoond, nl. Jhr. Mr Ruys de Beerenbrouck. Dat de lokale bevolking niet veel vertrouwen in hem had bij zijn aantreden mag blijken uit het gedichtje dat ik van mijn vader, die uit Vierakker kwam, wel eens hoorde:

"Oh Ruijs de Beerenbroek,
U met bijbel en gebedenboek.
Oh, hoe zullen wij het verteren
Als gij ons gaat regeren?"

Vanuit Vierakker naar Baak is maar een klein stukje. De toren van de Martinuskerk die onlangs voor enkele miljoenen was gerestaureerd is al van ver te zien. Hier is ook huize Baak dat van oorsprong uit 1326 dateert, en in de richting Steenderen zagen we de ruines van de St. Nikolaas-kapel uit de 14^e eeuw.

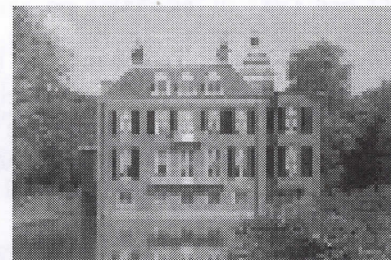

Huize Baak

Via Steenderen, Doesburg en Dieren kwamen wij in Velp. Hier ligt verscholen achter een mooie laan Kasteel Biljoen. Het stamt al uit 1076.

Kasteel Biljoen

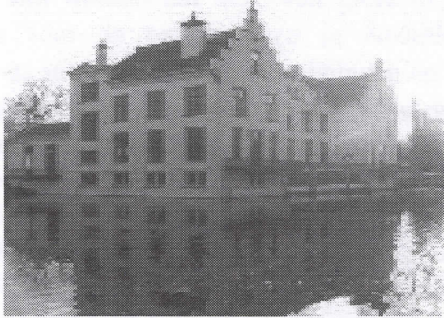
Zypendaal

Van daar kwamen we, op weg naar Doorwerth, langs de kastelen Rozendaal en Zypendaal. Dit laatste werd gesticht in 1762 en is nu in gebruik als het kantoor van de stichting "Het Geldersch Landschap."

Kasteel Doorwerth dateert al van de 13^e eeuw. Het is mooi gelegen, dicht bij de Rijn en is in de Tweede Wereldoorlog totaal verwoest, maar nadien erg goed gerestaureerd. Voor dat we het van binnen konden bekijken was het even genieten van een "verdiend" bakje koffie met gebak. Van binnen was het een oude veste. Ook was er het 'Jachtmuseum' gevestigd.

Na dit bezoek bracht de chauffeur ons naar Barneveld, waar kasteel Schaffelaar te zien was, een van de weinige die in Engelse stijl gebouwd zijn.

Via Voorthuizen, Stroe en Uddel kwamen we bij Staverden. Dit kasteel werd door de graven van Gelre veelvuldig gebruikt als jachtslot. Sinds 1400 woonden er leenmannen op kasteel Staverden, die het voor de graaf moesten bewaren en verdedigen. Zij hadden ook de verplichting om witte pauwen te houden. De veren van deze pauwen moesten dienen om de hoofdtooi van de grafelijke helmen te verfraaien.

Kasteel Staverden

Daarom wordt kasteel Staverden ook wel de Witte Pauwenburcht genoemd. Ook vandaag de dag worden er op Staverden witte pauwenveren gewonnen, voor onder anderen de Commissaris van de Koningin. Het kasteel is nu eigendom van "het Geldersch Landschap"

Ook het volgende Kasteel, Cannenburg bij Vaassen dat we bezochten, is eigendom van "Het Geldersch Landschap." Het is in het midden van de 16de eeuw gebouwd door de Gelderse maarschalk Maarten van Rossum.

Kasteel Cannenburg

Het kasteel ademt de sfeer van een eeuwenlang bewoond edelmanshuis. De vertrekken zijn in bewoonde sfeer ingericht met een belangrijke collectie meubels, porselein, veel schilderijen van familieleden. Het is net of de bewoners elk moment kunnen binnen komen.

Tijdens de bezichtiging van het kasteel onder leiding van een charmante gids kwamen we nog tot een leuke ontdekking. Toen de restauratie van dit kasteel bijna voltooid was en men uitzag naar verwarming was men in Ruurlo bijna klaar met het herstel van Huize Ruurlo. De kachels die daar vrij kwamen bleken geschikt voor de Cannenburg.

Dus een tintje Oud-Ruurlo zit er nog in. Ook interessant was dat de onderste verdieping door de bijzondere bouwwijze vertrekken had die het hele jaar door een temperatuur van slechts enkele graden boven nul hadden. Goed voor opslag van vlees etc. Ook was er een bron voor helder koel water, en deze had geen verbinding met de omliggende gracht.

Eenmaal in de bus ging de reis via het westelijke gebied langs de IJssel weer richting Ruurlo. Dit was ook al om de drukte van de autobaan te vermijden. En omstreeks de geplande tijd konden alle deelnemers uitstappen na genoten te hebben van een, letterlijk en figuurlijk, mooie en leerzame dagtrip. Organisatie....weer bedankt voor deze dag!

Theo Schoenaker.

De foto's bij dit artikel zijn ook gemaakt door de heer Schoenaker.

Electrische Drukkerij
Boek- en Kantoorboekhandel
Fotohandel
*

◆

A. HOIJTINK - RUURLO

Telefoon 06735 - 263 - Borculoeweg 17

WELLA Gold Card

DAMES & HEREN

Kapsalon De Vries

Barchemseweg 7
7261 DA Ruurlo
Tel. 05735-1286

Opentijden:
dinsdag t/m donderdag 8.30 - 17.30 uur
vrijdag 8.00 - 17.30 uur
zaterdag 8.00 - 14.00 uur

Een volle kaart geeft recht op een gratis knipbehandeling of voor / 25,- verzorgingsproducten.

W-207

Oude reclame van Ruurlose ondernemers

De Ontginning van Woeste Gronden

door G.J. Glijnis
Ruurlo omstreeks 1880

J. Craandijk trekt door Nederland en beschrijft zijn ervaringen in zeven boeken. In zijn laatste boek - reizend van Ruurlo naar Winterswijk - vertelt hij het volgende:

Wat wij, van Ruurlo komende, langs de spoorbaan zien, is niet geschikt om hoog gespannen verwachtingen te hebben. 't Is meestal "veld en veen en broek". De prachtige Ruurlosche bosschen en de vriendelijke bouwakkers van dat liefelijke dorp liggen als een grens der bewoonde wereld. 't Wordt alles woest en eenzaam. Armelijk zijn de ontginningen, schraal en schaars is het houtgewas, enkele verstrooide huisjes zijn toonbeelden van verlatenheid.

Voorgeschiedenis

Ontginningen voor 1800 zijn te verwaarlozen. Vermeldenswaard is echter dat Mr. A.W.C. Staring van de Wildenborch op zijn landgoed - een gebied van moeras, water, veen en stuifzand - reeds na 1767 vele jaren bezig was met ontginning van woeste grond.

Na de Franse overheersing, die eindigde in 1814, raakte ons land in een periode van economisch verval met een ongekende armoede en werkloosheid. Begrijpelijk is, dat ontginning toen als maatregel van armenzorg werd geopperd. In het algemeen kwam daar niet veel van terecht.

Wel werden, omstreeks 1820, pogingen in die richting gedaan door de oprichting van Maatschappijen van Weldadigheid, die trachtten door aankoop en ontginning van woeste gronden de armsten een bestaan te bieden. In dit verband kunnen worden genoemd "Frederiksoord", "Willemsoord" (Overijssel), "Wilhelmina's oord" (Drenthe) en Veenhuizen (Drenthe). Hoewel de ontgonnen oppervlakte van deze instellingen, landelijk gezien, zeer beperkt was, zijn zij van grote betekenis geweest voor de verdere ontginningen in ons land. Zij waren er namelijk in geslaagd woeste gronden om te zetten in goede bouw- en weilanden en mooie bossen, die als oasen in het woeste land lagen. Voorts had men de nodige kennis en ervaring opgedaan en die beschikbaar gesteld voor andere ontginningen.

In de periode 1820-1850 ging het streven naar ontginningen bepaald niet uit van de boeren. Dat is alleszins begrijpelijk, niet alleen vanwege de slechte economische toestand, maar ook door andere belemmeringen. Voor een verdere ontginning was men afhankelijk van de beschikbare hoeveelheid stalmest. Meer vee betekende wel meer mest, maar dan moest er veevoer worden gekocht en daar was geen geld voor. Verder liet de ontwatering veel te wensen over.

Een andere hinderpaal vormden de marken, het gemeenschappelijk bezit en gebruik van heidevelden. Doordat er altijd wel een of meer rechthebbenden tegen verdeling der gronden waren was ontginning veelal onmogelijk. De wetten van 1809 en 1810 hadden wel tot doel de ontginningen te bevorderen, doch hadden weinig effect vanwege de slechte economische toestand.

De wet van 1886 bracht hierin verbetering, omdat die wet bepaalde dat iedere marke-genoot gerechtigd was verdeling te vorderen van de marke waartoe hij behoorde. De oppervlakte der markegronden werd in 1886 geraamd op 36000 ha; in 1893 was reeds 15000 ha verdeeld. Deze verdeling heeft de gelegenheid geschapen voor de ontginning door particulieren. Ondanks de slechte economische toestanden namen een aantal grootindustriëlen initiatieven tot ontginning met het doel werkloze arbeiders te helpen.

Betere tijden maar later weer ongunstiger tijden.

Na 1855 kwam de landbouw door een gunstiger conjunctuur tot meer welstand. Dit leidde ertoe dat boeren meer initiatief namen om te ontginnen.

Het gunstige tij eindigde echter rond 1877 als gevolg van de invoer van goedkope agrarische producten uit de Verenigde Staten, waarmee ook de prikkel tot ontginning belangrijk verminderde.

Dit nam niet weg dat in de jaren rond 1880 alom de vraag bleef bestaan hoe de situatie in de landbouw zou kunnen worden verbeterd en meer woeste gronden konden worden ontgonnen. Dit leidde in 1888 op initiatief van de Geldersch Overijsselsche Landbouw Maatschappij tot de oprichting van de:

Nederlandsche Heide Maatschappij.

Opgericht in het midden van een zware landbouwcrisis moest de Maatschappij zich een plaats veroveren.

06.31 (07)

De belangstelling voor ontginning was aanvankelijk nog zwak. In de eerste tien jaar van haar bestaan was het werk van de maatschappij zeer beperkt. Toen omstreeks 1895 de landbouw uit een lange crisis tot nieuw leven kwam profiteerde de maatschappij daarvan.

De Heidemaatschappij ontwikkelde zich zodanig dat gesteld kan worden dat deze van grote betekenis is geweest voor de ontginningen in Nederland. Het beleid was steeds gericht op ontginningen op basis van wetenschappelijke beginselen en deze te laten uitvoeren onder deskundige leiding.

Hierdoor werd de algemene belangstelling voor ontginningen gewekt, niet alleen als sociale maatregel maar ook om de ontginningen zelf. Een andere instelling die van grote betekenis is geweest voor de ontginningen is de oprichting, door de Staat in 1899, van het:

Staatsboschbeheer

De directe aanleiding tot de oprichting was het omvangrijke bezit van woeste gronden van de gemeenten: van alle woeste grond was 15 procent in handen van gemeenten, die dat in het algemeen slecht beheerden. De regering was dan ook van mening dat hierin verandering moest worden gebracht. Allereerst werden de domeingronden bij Staatsbosbeheer ondergebracht waardoor de directe invloed van de Staat belangrijk toenam. Door verbetering van de afwateringen werd de ontginning voor aangrenzende particulieren vergemakkelijkt. Hetzelfde geldt voor de aanleg van wegen. Gemeenten konden technische en financiële hulp krijgen voor de bebossing van hun woeste gronden.

Bevordering der ontginningen van Staatswege.

Twintig jaar na de oprichting van het Staatsbosbeheer werd in 1919 een Staatscommissie ingesteld die de Regering moest adviseren over de vraag welke maatregelen genomen moesten worden om de ontginning van woeste gronden te bevorderen. Het belangrijkste advies was:

Zorg voor

- een betere afwatering en aanleg van wegen
- een doelmatige verkaveling
- het beschikbaar stellen van grond
- het verstrekken van voorschotten en kredieten
- het geven van voorlichting.

De adviezen van de commissie zijn van grote betekenis geweest voor de verdere ontwikkeling van de ontginningen, hetgeen blijkt uit het volgende.

- Waar mogelijk werd door de overheid meegewerkt aan een betere afwatering.
- Bij grote ontginningsprojecten bleek het vaak mogelijk tot een doelmatige verkaveling te komen.
- De door Staatsbosbeheer ontgonnen gronden werden zoveel mogelijk weer afgestoten.
- Met ingang van 1920 werd door het Rijk de mogelijkheid geschapen renteloze kredieten en rentedragende leningen te verkrijgen voor de totstandkoming van kleine landbouwbedrijven op ontgonnen gronden.
- Ook in Gelderland zijn door die mogelijkheid vrij veel boerderijen tot stand gekomen. Op basis van deze regeling ontving de gemeente Ruurlo drie rentedragende leningen van respectievelijk f 8000, f 5700 en f 3250 om deze in 1922 door te sluizen naar drie inwoners die een boerderij wilden stichten op ontgonnen grond.

Het risico voor rente en aflossing was overigens voor de gemeente.

Met het stimuleren van landbouwonderwijs en landbouw cursussen heeft de overheid geen directe invloed gehad op de ontginningen. Het onderwijs leidde evenwel tot vergroting van vakkennis en verruiming van de blik van de landbouwers in het algemeen. Dit heeft er toe bijgedragen dat men zich positiever opstelde over mogelijke ontginningen. Verder werden van overheidswege voorlichters aangesteld.

Andere positieve factoren en omstandigheden.

1. Na 1900 en vooral na de Eerste Wereldoorlog vond het gebruik van kunstmest meer algemene ingang. Dat was heel belangrijk voor de ontginningen omdat men daardoor niet meer afhankelijk was van de beschikbare hoeveelheid natuurmest.

2. Wanneer eigenaren niet over de financiële middelen beschikten om geschikte grond in cultuur te brengen konden de Boerenleenbanken daarin voorzien.

3. De prijzen der landbouwproducten waren in het algemeen gunstig, hetgeen heeft bijgedragen aan de uitbreiding der ontginningen.

Kwartaalschrift van de Historische Vereniging Old Reurle

Opgericht 15 februari 1984
jaargang 23 nummer 3 (3de kwartaal 2006)

Draagt U

Old Reurle

ook een warm hart toe,
dan hebben we hier nog ruimte
voor uw advertenties.

Neemt u hiervoor dan s.v.p. contact op
met de heer J. H. Holtslag.

Stationsstraat 10c, 7261 AD Ruurlo
telefoonnummer 0573-453904

**Voor al uw installatiewerk
zijn wij het juiste adres**

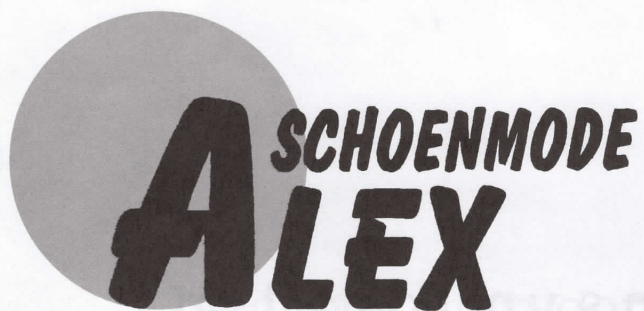
**Installatiebedrijf ALTENA v.o.f.
RUURLO**

Borculoseweg 9 – Tel. (0573) 451364
www.altena-ruurlo.nl

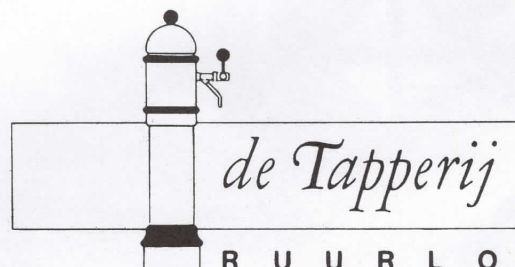
**Voor al uw schilderwerken
naar**

**Burg. van Arkellaan 13
7261 AJ Ruurlo
Tel./Fax 0573 - 45 10 24**

*Dorpsstraat 21
7261 AV Ruurlo
tel: (0573) 45 13 07*

Hans Ribbers

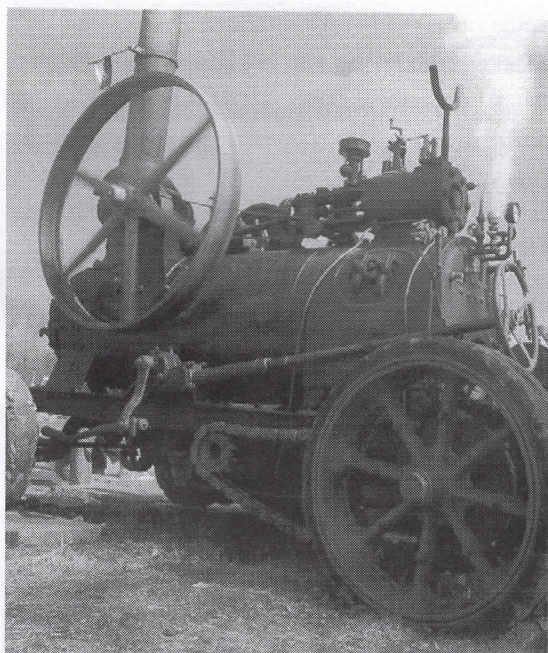
***Voor al uw feesten en
partijen t/m 240 personen***

Julianaplein 4
Ruurlo
Telefoon (0573) 45 21 48

4. Mechanisatie. In 1906 verscheen de stoomploeg. Na de Tweede Wereldoorlog deed de rupstrekker zijn intrede.

5. In de jaren 1920-1930 werden in diverse provincies ontginningsmaatschappijen opgericht door particulieren en gemeenten gezamenlijk. Deze hadden dikwijls de steun van de Provinciale Besturen en het Rijk.

De bekendste waren die in Drenthe en Overijssel. Het doel van deze maatschappijen was voornamelijk om werklozen zinvolle arbeid te verschaffen. De door deze maatschappijen uitgevoerde ontginningen gingen gepaard met een betere afwatering en de aanleg van wegen.

De stoomploeg

6. Particuliere ontginners konden subsidie krijgen vanwege de werkloosheidsbestrijding.

7. De Landarbeiderswet van 1920. Deze wet verstrekte de financiën aan landarbeiders die naast hun werk een klein bedrijfje wilden beginnen met de bedoeling, dat geleidelijk uit te breiden.

Het resultaat.

In Gelderland is tussen 1800 en 1900 circa 20.000 ha ontgonnen en tussen 1900 en 1950 75.000 ha. In totaal tweemaal de oppervlakte van de Noordoost Polder, die 48.000 ha omvat.

Dicht bij huis.

In het Jaarboek "Achterhoek en Liemers" van 1993 is een artikel van S. Grit opgenomen over de ontginning van het Wolfersveen. Aanvankelijk een marke, waarvoor, na de verdeling der gronden, in 1919 een ontginningsmaatschappij werd opgericht: de "N.V. De Ontginning van het Wolfersveen".

De doelstelling was: het aankopen en ontginnen van voor cultuur geschikte, laag gelegen heide en andere gronden, en verder: het exploiteren, verpachten of verkopen van in cultuur gebrachte gronden. In het begin van de jaren twintig waren zo ongeveer 125 personen (vooral losse arbeiders) bij de ontginning betrokken.

Deze en andere ontginningen werden mogelijk door de "werkverschaffing". Dit project kon omstreeks 1925 worden afgerond. De ontwatering bleef echter een probleem dat pas na de Tweede Wereldoorlog afdoende werd opgelost.

Ruurlo

In Ruurlo ging het anders.

Het verslag van de situatie in Ruurlo door Craandijk laat zich bevestigen door een kaart uit ongeveer 1800. Hierop zien we de hoger gelegen in cultuur gebrachte gronden - de essen - en ook, dat Ruurlo duidelijk een essendorp was. Meer naar het zuiden vinden we de broek-(nat en drassig)-gronden.

Het gebied zuidoostelijk van de Scheiddijk was domeingrond en werd wel genoemd "Landsheerlijke Wildernis", d.w.z. wildernis van de Landsheer. Het werd in die tijd veelal aangeduid als Ruurlose Broek. Verder maakt het kaartje duidelijk dat het omringende gebied van Ruurlo overwegend uit heidegronden bestond.

Het gebied tot de Scheiddijk behoorde tot de Marke Ruurlo. Dat was een gebied waarin een aantal geërfden (bezitters van een erf of stuk grond) woonden, en aan wier erven delen verbonden waren van gemeenschappelijk bezeten gronden, waaronder ook wegen, waterleidingen enz.

De gemeenschap van die geërfden voerde niet alleen het beheer over de gemeenschappelijke gronden, maar oefende ook het plaatselijk bestuur uit,

voorzover hogere autoriteiten het niet aan zich hadden getrokken. De marken omvatten in de regel een buurtschap, zo ook in Ruurlo.

Uit de kadastrale atlas van 1832 blijkt dat in dat jaar nog geen 30 procent van de oppervlakte in cultuur was gebracht. Meer dan 60 procent bestond nog uit heide en broekgronden. Ruurlo telt dan 378 huizen.

Doordat de oostelijk van Ruurlo gelegen gronden hoger lagen stroomde het water af naar het Ruurlose gebied. In de jaren 1826-1832 werd de marke verdeeld.

Tevens werd een begin gemaakt met de verkoop van de domeingronden. Te zelfder tijd werd begonnen met het opmeten en in kaart brengen van een nieuw kadaster. De uitvoering daarvan ging gepaard met een grootscheepse herverkaveling, waarbij wegen en waterlopen werden verlegd of nieuwe werden aangelegd.

Beide factoren droegen weliswaar bij aan gunstiger situatie voor mogelijke ontginningen, maar de economische omstandigheden, met uitzondering van de periode 1855-1877, bleven tot circa 1900 een belemmering voor ontginningen op grotere schaal. Niettemin werden op kleinere schaal in het Ruurlose ontginningen uitgevoerd.

Op grond van de publicatie van Van Cruyningen mag worden aangenomen dat voor de periode 1830-1860 het Landgoed Huis Ruurlo een rol van betekenis heeft gespeeld bij de ontginning van dit gebied; een rol echter die geleidelijk aan verminderde. Van de 96 ontginningsbedrijven die tussen 1890 en 1950 werden gesticht behoorden er slechts vijf tot het Landgoed.

*Een voorbeeld van landbouwmechanisatie:
stoomploegen; 1865.*

De conclusie is dan ook gewettigd dat andere eigenaren na 1900 en vooral voor en na de Eerste Wereldoorlog krachtig hebben bijgedragen tot de ontginning van dit gebied, mede dank zij de overheidsmaatregelen zoals de reeds genoemde regelingen betreffende leningen van de overheid, overheidssubsidies in het kader van de werkloosheidsbestrijding, ook voor particulieren.

In 1950 telde de gemeente 405 bedrijven waarvan er eenentachtig tot het Landgoed behoorden.

De ontginningswerkzaamheden van de Heidemaatschappij bleven - aldus de heer Toevank - beperkt tot een aantal particuliere opdrachtgevers.

Rond de Tweede Wereldoorlog waren de ontginningen voltooid.

De laatste verandering van het Ruurlose landschap had plaats in de jaren rond 1970 als gevolg van de ruilverkaveling.

Geraadpleegde literatuur.-

Prof. Dr. H. Blink: Woeste gronden, ontginning en bebossing in Nederland.

Martens v. Sevenhoven: Geschiedk. Atlas van Nederland.

Staatscommissie: Rapporten en voorstellen betreffende de ontginning van woeste gronden in Nederland.

Jaarboek Achterhoek en Liemers 1993.

Kadastrale Atlas van Ruurlo 1832.

G.J. van Roekel: Marken Buurschappen Boeren Boerderijen.

P.J. van Cruyningen: Landgoederen en landschappen in de Graafschap.

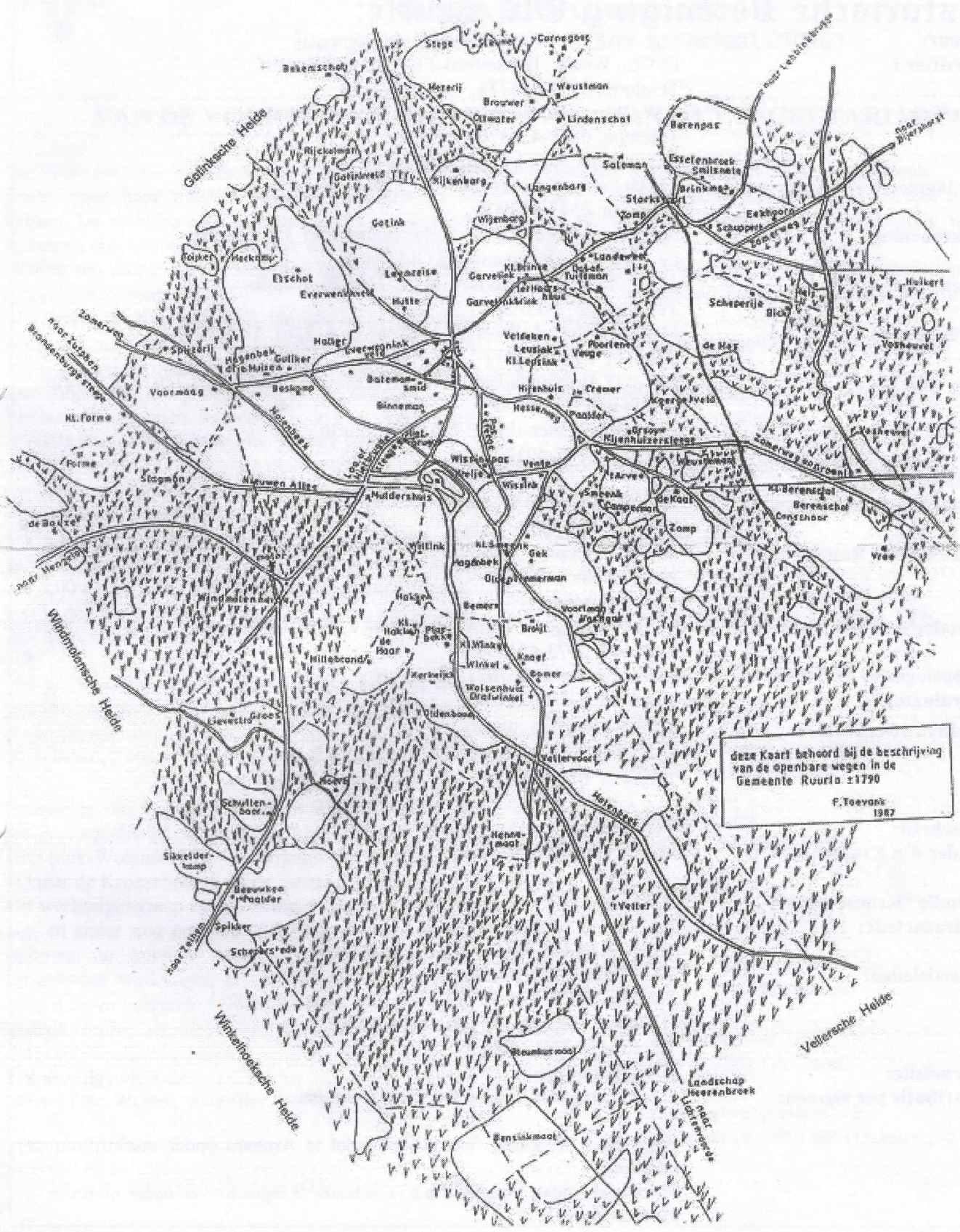
Gemeentearchief Ruurlo.

- Met dank aan de heer F. Toevank.

Logo Koninklijke Nederlandse Heide Mij

De overzichtskaart van het vroegere Ruurlo met zijn omgeving is getekend door de hr. F.Toevank.

deze kaart behoort bij de beschrijving
 van de openbare wegen in de
 Gemeente Ruurlo ±1790
 F. Toevans
 1967

Historische Vereniging Old Reurle:

Bestuur:**Voorzitter :**

D. Chr. Weenk, Bekkenwal 2 a, 7261 RG Ruurlo
Telefoon: 0573-453774

Secretaris :

L.W. Besselink, Noorderweme 6, 7261 PX Ruurlo
Telefoon: 0573-452376
Email: leobesselink@kpnplanet.nl

Penningmeester: waarnemend

J.H.Holtslag, Stationsstraat 10c, 7261AD Ruurlo
Telefoon: 0573-453904

Bankrekening:

Rabo-Berkelland, Ruurlo, Rekeningnummer 3567.22.996
t.n.v. Historische vereniging Old Reurle

Tweede voorzitter:

A.J. Kettelerij, Borculoseweg 62, 7261 BL Ruurlo
Telefoon 0573-452204

Bestuursleden :

Mw. R. Greupink-Wolsink, Hessenweg 4, 7261 AP Ruurlo
Telefoon 0573-452477
Mw. I.H. Brinkhuis-Baltus, B.v.T.v. Serooskerkenweg 7, 7261 CT Ruurlo
Telefoon 0573-453376
J.H. Bakker, Morsdijk 1, 7261 RX Ruurlo
Telefoon 0573-491293

Commissies:**Organisatie jaarprogramma:**

Mw. R. Greupink-Wolsink
Mw. I.H. Brinkhuis-Baltus

Boek 100 jaar Ruurlo:

Mw. R. Greupink-Wolsink
A.J. Kettelerij
L.W. Besselink

Genealogie en foto's van Ruurlo:

F. Toevank, Gerrit Sprokkereefstraat 2, 7261 GM Ruurlo
Telefoon: 0573-451390

Archeologische Werkgroep**Coördinator:**

J.Oonk, Juttepad 6, 7021 NP Zelhem
Telefoon: 0314-6225316

Landbouwwerktuigen:

Mw. R. Greupink-Wolsink
G.J. Klein Winkel, Dwarsdijk 10, 7025 CR Halle,
Telefoon: 0573-461248

Tijdschrift:**"Onder d'n Kroezeboom":**

Verspreiding:
Mw. R. Greupink-Wolsink

Redactie "Kroezeboom":**Eindredacteur:**

J.H. Tornij, Watersnipstraat 2, 7132 DG Lichtenvoorde
Telefoon 0544-379691 Email: tornij@tref.nl

Redactieleden:

W.J. Bluemers, Schoolstraat 1, 7261 GH Ruurlo
Telefoon 0573-452062 Email: w.bluemers@planet.nl
H. Post, 't Heering 13, 7261 VK Ruurlo
Telefoon 0573-451264

Internetsite:

www.oldreurle.nl

Contributie per seizoen:

€ 14,00 persoonlijk lid, € 21,00 voor echtparen

Registratie bij Kamer van Koophandel te Arnhem onder inschrijfnummer 40103401

Het kwartaalblad "Onder d'n Kroezeboom" is ingeschreven onder nummer ISSN 0929-919X